

JBC

PROGRAMA

18

4, 5 I 6 DE MARÇ
SALA 1 PAU CASALS

FESTIVAL RAKHMÀNINOV I

DENIS KOZHUKHIN I MATTHIAS PINTSCHER
ORQUESTRA SIMFÒNICA DE BARCELONA
I NACIONAL DE CATALUNYA

PROGRAMA DE MÀ

PROGRAMA DE DIVENDRES 4 I DISSABTE 5 DE MARÇ

MAURICE RAVEL

(Ciboure, França 1875 – París 1937)

RAPSÒDIA ESPANYOLA, OP. M 54

(1907-1908) – 15

- I. Prélude à la nuit
- II. Malagueña
- III. Habanera
- IV. Feria

SERGUEI RAKHMÀNINOV

(Semyonovo, Rússia 1873 – Beverly Hills, Estats Units 1943)

DANSES SIMFÒNIQUES, OP. 45

(1940) – 35

- I. Non allegro
- II. Andante con moto (Tempo di valse)
- III. Lento assai – Allegro vivace

PAUSA 20'

SERGUEI RAKHMÀNINOV

CONCERT PER A PIANO I ORQUESTRA EN DO MENOR N. 2, OP. 18

(1900-1901) – 32

I. Moderato

II. Adagio sostenuto

III. Allegro scherzando

Denis Kozhukhin, piano

PROGRAMA DE DIUMENGE 6 DE MARÇ

MAURICE RAVEL

(Ciboure, França 1875 – París 1937)

RAPSÒDIA ESPANYOLA, OP. M 54

(1907-1908) – 15

I. Prélude à la nuit

II. Malagueña

III. Habanera

IV. Feria

SERGUEI RAKHMÀNINOV

(Semyonovo, Rússia 1873 – Beverly Hills, Estats Units 1943)

DANSES SIMFÒNIQUES, OP. 45

(1940) – 35

I. Non allegro

II. Andante con moto (Tempo di valse)

III. Lento assai – Allegro vivace

PAUSA 20'

SERGUEI RAKHMÀNINOV

CONCERT PER A PIANO I ORQUESTRA EN SOL MENOR N. 4, OP. 40

(3a versió de 1941) - 24

I. Allegro vivace

II. Largo

III. Allegro vivace

Denis Kozhukhin, piano

ORQUESTRA SIMFÒNICA DE BARCELONA I NACIONAL DE CATALUNYA

DENIS KOZHUKHIN, PIANO

MATTHIAS PINTSCHER, DIRECCIÓ

PRIMERS VIOLINS Jaha Lee, concertino associada / Raúl García, assistent de concertino / Maria José Aznar / Sarah Bels / Walter Ebenberger / Ana Galán / Natalia Mediavilla / Katia Novell / Pilar Pérez / Anca Ratiu / Jordi Salicrú / Ana Kovacevic* / Ariana Oroño* / Anna Urpina* **SEGONS VIOLINS** Alexandra Presaizen, solista / Maria José Balaguer / Clàudia Farrés / Mireia Llorens / Melita Murgea / Josep Maria Plana / Robert Tomàs / Paula Banciu* / Andrea Duca* / David Olmedo* / Laura Pastor* / Aria Trigas* **VIOLONS** Benjamin Beck, solista / David Derrico / Christine de Lacoste / Franck Heudiard / Sophie Lasnet / Jennifer Stahl / Miquel Serrahima / Andreas Süßmayr / Irene Argüello* / Javier López* **VIOLONCELS** Jose Mor, solista / Maria José Santapau*, assistent invitada / Lourdes Duñó / Vincent Ellegiers / Marc Galobardes / Irene Cervera* / Daniel Claret* / Andrea Fernández* **CONTRABAIXOS** Dmitri Smyshlyaev, assistent / Jonathan Camps / Apostol Kosev / Matthew Nelson / Josep Mensa / Albert Prat **FLAUTES** Francisco López, solista / Beatriz Cambrils / Christian Farroni, assistent / Ricardo Borrull, flautí **OBOÈS** Salvador Barberá*, solista invitat / José Juan Pardo / Disa English, corn anglès **CLARINETS** Josep Fuster, assistent / Francesc Navarro / Lluís Casanova*, clarinet baix **FAGOTS** Silvia Coricelli, solista / Noé Cantú / Thomas Greaves, assistent / Slawomir Krysmalski, contrafagot **TROMPES** Juan Manuel Gómez, solista / Joan Aragó / Juan Conrado García, assistent / David Bonet / Pablo Marzal, assistent de tercer **TROMPETES** Mireia Farrés, solista / Adrián Moscardó / Andreu Moros* **TROMBONS** Eusebio Sáez, solista / Vicent Pérez / Miquel Sàez*, trombó baix **TUBA** Daniel Martínez* **TIMBALES** Joan Marc Pino, assistent **PERCUSSIÓ** Ignasi Vila / Francisco Jose Amado* / Ignacio Bori* / Joan Carot* / Francisco Montañés* / Diego Sáenz* **ARPA** Magdalena Barrera, solista / Bleuenn Le Friec* **PIANO I CELESTA** Jordi Torrent* **SAXÒFON** Luis Ignacio Gascón*

ENCARREGAT D'ORQUESTRA Walter Ebenberger

RESPONSABLE DE DOCUMENTACIÓ MUSICAL Begoña Pérez

RESPONSABLE TÈCNIC Ignasi Valero

PERSONAL D'ESCENA Luis Hernández*

* Col·laborador

COMENTARI

per **Xavier Chavarria**

Entre dos mons

Serguei Rakhmàninov (1873-1943) va viure en una època realment convulsa i agitada, no tan sols pels conflictes socials i bèl·lics, sinó també pels canvis de paradigma estètics que van patir les arts i la música. I el repertori que tindrem ocasió d'escoltar ens permetrà tastar obres tant primerenques com de maduresa, que són un magnífic retrat de la complexa geografia emocional d'un dels últims romàntics.

Maurice Ravel va ser coetani estricte de Rakhmàninov, però va viure tots aquests esdeveniments crucials d'una manera ben diferent. La *Rapsòdia espanyola* és la seva primera obra orquestral de grans dimensions, composta l'any 1907 i estrenada al Théâtre du Châtelet de París el 5 de març de 1908, dirigida per Édouard Colonne. Ravel deia que era «un simple estudi d'orquestra», però el cert és que aquesta rapsòdia és una luxuriant explosió de sonoritats, colors i timbres impulsats per l'alè de la dansa, i amb la presència constant del mode frigi i de girs melòdics que evoquen una Espanya que l'autor tenia idealitzada. L'inici, però, és misteriós i sensual, una evocació fascinant dels perfums de la nit. El segueix la breu “Malaguenya”, sinuosa i d'aire viu, amb glissandi i escales cromàtiques amunt i avall, i amb un esclat del metall que dona pas a un episodi més ombrívol. A continuació, una “Havanera” d'aire indolent en la qual Ravel flirteja amb la politonalitat, i encapçalada a la partitura per un vers de Baudelaire: «Al país perfumat que el sol acarona...». “Fira” és l'esclat final, exultant, vigorós i ple de contrastos, en el qual ja s'ensuma algun motiu que trobarem al *Boléro*, i efectes sonors semblants a miols de gats! Un remolí de ritmes endimoniats ens du a l'apoteosi final en aquesta exhibició de timbres i colors orquestrals de qui, sens dubte, és el millor orquestrador de la història de la música.

Deu anys abans, Rakhmàninov havia estrenat la seva *Primera simfonia*, que va ser un fracàs rotund i va sumir l'autor en una profunda depressió. Durant tres anys, no va ser capaç d'escriure res més, i per poder superar aquest tràngol de sequera creativa es va acabar posant a les mans del doctor Nikolai Dahl, neuròleg, psiquiatre i amant de la música, que tractava els seus pacients amb hipnosi i autosuggestió. La teràpia va ser un èxit, i l'estiu del 1900 Rakhmàninov va començar a compondre el Concert per a piano n. 2, que va suposar el retorn a la vida creativa i l'inici d'una època de gran fertilitat. Aquesta obra es pot llegir com una atlegoria de tota aquesta experiència, perquè en la música és ben present el tràngol, amb els acords ombrívols de l'inici, obsessiu i neguitós, que ens condueix cap a un passatge lluminós i ple d'esperança. L'*adagio sostenuto* central té un començament fosc, fins que apareix la flauta, seguida del clarinet, que exposa la bellíssima melodia que ha fet cèlebre aquest concert. L'*allegro scherzando* final comença amb el piano sol, enfebrat, embogit, lluitant enmig de la indecisió tonal del passatge, del qual surt embalat i victoriós cap a un final apoteòsic, triomfal. L'ampli ventall d'emocions, l'eloqüència desbordant i el virtuosisme de la part solista fan d'aquesta obra un retrat esplèndid de la idiosincràsia de l'artista en aquella fi de segle. El concert complet va sonar per primera vegada a Moscou el 27 d'octubre de 1901, dirigit per Aleksandr Ziloti, amb el compositor com a solista.

L'any 1917 és un moment crucial en la vida de Rakhmàninov. En plena Primera Guerra Mundial i amb el seu país submergit en la revolució bolxevic, aprofita una gira de concerts que ha de fer per Escandinàvia per marxar de Rússia amb la seva família i emprendre el camí de l'exili. Mai més a la vida no va tornar al seu país. El novembre del 1918 van arribar als Estats Units, un país on ja havia triomfat nou anys enrere i que el va acollir amb els braços oberts. En els vint-i-cinc anys

que va viure a Amèrica, Rakhmàninov es va concentrar en la seva carrera com a concertista de piano, però la seva fertilitat creativa es va anar marcint. Mentre que durant l'etapa russa va compondre 39 obres, en l'etapa americana en va fer només sis, dues de les quals sonaran aquest cap de setmana a L'Auditori. Ell mateix admetia que enyorava la seva terra: «Em sento com un fantasma vagant per un món que se m'ha fet estrany». I en aquestes obres, hi podem percebre una fonda melangia, aquesta nostàlgia tan genuïnament russa d'enyorança de la terra i d'un món que ja s'ha acabat. «La Rússia que vaig haver d'abandonar ja ha deixat d'existir, i no em sento capaç de viure sense ella», va confessar a Viktor Serov. De fet, als Estats Units, Rakhmàninov va passar nou anys sense compondre res, i la primera obra que va sorgir d'aquest dolorós silenci va ser el Concert per a piano n. 4, concebut en una estada a Europa i basat en temes que ja havia projectat abans de marxar de Rússia. Però també s'hi sent un cert aire jazzístic, testimoni de l'admiració i l'afició que les grans orquestres de jazz nord-americà li havien despertat (sabem que Rakhmàninov era molt fan de Paul Whiteman, Fletcher Henderson, Duke Ellington, Art Tatum..., i que va assistir a l'estrena de la *Rhapsody in Blue* de George Gershwin el 12 de febrer de 1924 a l'Eolian Hall de Nova York!). El Quart concert es va estrenar a Filadèlfia el 18 de març de 1927, dirigit per Leopold Stokowski, i l'acollida de les primeres audicions va ser freda, fins al punt que l'autor va decidir refer-lo de cap a peus l'any 1941, fins a deixar-lo tal com sona actualment. Pareu atenció al segon tema del primer moviment, una de les melodies més boniques que s'han escrit mai.

Les *Danses simfòniques*, op. 45 és l'última obra que va compondre, a les acaballes de la seva vida, instal·lat a la mansió que tenia a Beverly Hills, però amb el cap i el cor a la seva terra. Rakhmàninov hi cita temes estimats i significatius, com ara passatges d'obres seves de joventut, la seqüència del *Dies Irae*, cants de la litúrgia ortodoxa, o l'evocació de les campanes, sempre amb un profund lirisme i un desplegament orquestral i sonor abassegador. L'Orquestra de Filadèlfia va estrenar aquestes danses el 3 de gener de 1941, dirigides per Eugene Ormandy.

PRINCIPALS MITJANS PATROCINADORS

